

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 504/2018-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Frištikovou, Štúrova 27, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžo 75/2016 z 25. januára 2017, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou [REDACTED]

JUDr. Tatianou Frištikovou, Štúrova 27, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžo 75/2016 z 25. januára 2017, ktorým tento súd zmenil rozsudok Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 12 Scud 1/2015-163 zo 16. júna 2016 tak, že zamietol jeho žalobu o preskúmanie zákonnosti listu Okresného úradu Prešov.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

«Sťažovateľ bol účastníkom konania pôvodne vedeného pred býv. Krajským úradom v Prešove pod č. k. 2006/03819, v ktorom sa na základe žiadosti o dňa 28. 11. 2005 v znení jej doplnenia zo dňa 21. 12. 2005 domáhal vydania osvedčenia o štátnom občianstve SR.

Táto jeho žiadosť o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve bola príslušnými správnyimi orgánmi celkovo päťkrát zamietnutá, a to vždy z iných dôvodov, z ktorých tieto správne orgány nesprávne vyvodzovali stratu štátneho občianstva sťažovateľa. Správne akty, ktorými došlo k zamietnutiu žiadosti sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve, boli predmetom súdneho prieskumu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku na základe správnej žaloby sťažovateľa ako žalobcu s výsledkom, že celkovo v štyroch prípadoch bolo zamietavé rozhodnutie príslušného správneho orgánu právoplatne správnym súdom zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Posledným rozhodnutím, ktorým došlo k zamietnutiu žiadosti sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve, bol list Okresného úradu Prešov /ďalej len „OÚ Prešov“/ č. OU-PO-OVVS1-2015/000600/TI zo dňa 27. 2. 2015.

Na základe žaloby sťažovateľa o preskúmanie zákonnosti tohto listu a postupu OÚ Prešov Krajský súd v Prešove /ďalej tiež len „krajský súd“/ rozsudkom č. k. 12 Scud/1/2015-98 zo dňa 11. 3. 2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 12 Scud/1/2015-163 zo dňa 16. 6. 2016 list OÚ Prešov č. OU-PO-OVVS1-2015/000600/TI zo dňa 27. 2. 2015 zrušil a vec vrátil OÚ Prešov na ďalšie konanie.

Rozsudkom Najvyššieho súdu SR ďalej tiež len „najvyšší súd“ /sp. zn. 10Sžo/75/2016 zo dňa 25. 1. 2017 bol na základe odvolania OÚ Prešov rozsudok Krajského súdu v Prešove

č. k. 12 Scud/1/2015-98 zo dňa 11. 3. 2016 zmenený tak, že žaloba sťažovateľa ako žalobcu sa zamietá. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 27. 2. 2017...

II.

Sťažovateľ podal žiadosť o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve SR po tom, čo na základe rozhodnutia Ministerstva vnútra SR č. 219191-2005/02232 zo dňa 12. 7. 2005 bola jeho predchádzajúca žiadosť o udelenie štátneho občianstva posúdená ako nadbytočná, nakoľko Ministerstvo vnútra SR dospelo k záveru, že sťažovateľ, ktorý nadobudol československé štátne občianstvo narodením, je občanom SR, nakoľko „[REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], naturalizáciou v USA v roku 1953 nestratil československé štátne občianstvo,“ ... keďže „v dobe, keď jedna zo zmluvných strán viedla vojnu, tento dohovor neplatil“, a preto mu po podaní žiadosti malo byť obratom vydané osvedčenie o štátnom občianstve SR.

Tento záver Ministerstva vnútra SR bol potvrdený aj vo všeobecne záväznom stanovisku č. 219191-2005/02232 zo dňa 23. 11. 2005, podľa ktorého „[REDAKOVANÉ] v roku 1953 nadobudol štátne občianstvo USA na základe Dohovoru o naturalizácii medzi ČSR a USA z roku 1928, nakoľko v dobe, keď jedna zo zmluvných strán viedla vojnu, tento dohovor neplatil, [REDAKOVANÉ] nestratil československé občianstvo a podľa zákona č. 40/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov je štátnym občanom Slovenskej republiky.“

Býv. Krajský úrad v Prešove rozhodol o žiadosti sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve prvýkrát listom č. 2006/03819 zo dňa 31. 10. 2006 tak, že osvedčenie o štátnom občianstve sťažovateľovi odmietol vydať. Toto rozhodnutie bolo na základe žaloby sťažovateľa ako žalobcu o preskúmanie zákonnosti tohto rozhodnutia rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Scud/1/2007-91 zo dňa 9. 12. 2008 zrušené a vec bola Obvodnému úradu v Prešove vrátená na ďalšie konanie z dôvodu nepreskúmateľnosti tohto rozhodnutia.

V poradí druhým rozhodnutím býv. Obvodný úrad Prešov listom č. 2009/00125 zo dňa 1. 6. 2009 zamietol žiadosť sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve s odôvodnením, že sťažovateľ stratil československé štátne občianstvo v zmysle § 1 ods. 2 Ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., nakoľko pri sčítaní ľudu on aj jeho rodičia mali uvedenú maďarskú národnosť. Rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Scud/10/2009-83 zo dňa 23. 3. 2010 bol list býv. Obvodného úradu Prešov

č. 2009/00125 zo dňa 1. 6. 2009 na základe žaloby sťažovateľa o preskúmanie jeho zákonnosti zrušený a vec bola býv. Obvodnému úradu Prešov ako žalovanému vrátená na ďalšie konanie opätovne z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatočné odôvodnenie záverov žalovaného.

Po vrátení veci býv. Obvodný úrad Prešov znovu listom č. 2010/00006 zo dňa 7. 10. 2010 žiadosť sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve z rovnakých dôvodov zamietol. Rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Scud/2/2000 zo dňa 20. 5. 2011 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Sžo/42/2011 zo dňa 21. 3. 2012 bol list č. 210/00006 zo dňa 7. 10. 2010 zrušený a vec bola býv. Obvodnému úradu v Prešove vrátená na ďalšie konanie s odôvodnením, že tento list bol založený na nesprávnom právnom posúdení veci, konkrétne aplikácii ust. § 2 ods. 2 Dekréту prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., ktoré bolo založené na právnej domnienke zachovania československého občianstva u tých osôb, ktoré podali žiadosť o zachovanie štátneho občianstva, a to až do času vybavenia tejto ich žiadosti, čo bol aj prípad sťažovateľa.

Listom býv. Obvodného úradu Prešov č. ObU-PO-OVVS4-2012/00346/TI zo dňa 4. 9. 2012 bola žiadosť sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve štvrtýkrát opätovne zamietnutá, tentokrát z dôvodu, že s ohľadom na naturalizáciu sťažovateľa v Spojených štátoch amerických dňa 2. 10. 1953, sťažovateľ mal týmto dňom stratiť československé štátne občianstvo na základe čl. I. Dohovoru o naturalizácii zo dňa 16. 7. 1928 č. 169/1929 Sb., uzatvoreného medzi Československom a Spojenými štátmi americkými /ďalej len „Dohovor o naturalizácii“/, keďže výnimka neuplatňovania Dohovoru o naturalizácii podľa čl. I. ods. 3 počas vojnového stavu s ohľadom na záver, vyplývajúci zo všeobecne záväzného stanoviska Ministerstva vnútra SR č. SVS-OVVS2-2012/031834 zo dňa 16. 2. 2012 o tom, že vojnový stav v Československu trval odo dňa 23. 9. 1938 do 31. 12. 1945, sa na sťažovateľa nevzťahovala.

Rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 5 Scud/1/2012-77 zo dňa 8. 11. 2013 bol list č. ObU-PO-OVVS4-2012/00346/TI zo dňa 4. 9. 2012 zrušený a vec bola vrátená právnomu nástupcovi býv. Obvodného úradu Prešov na ďalšie konania s poukazom na to, že s ohľadom na výnimku neplatnosti Dohovoru o naturalizácii podľa čl. I. ods. 3 „v ďalšom konaní bolo rozhodujúcou otázkou posúdenie, či k udeleniu štátneho občianstva Spojených štátov v dôsledku naturalizácie žalobcu na území Spojných štátov došlo v čase,

kedy Československo viedlo vojnu,“ pričom však otázku výkladu pojmu „kdy země vede válku“ žalovaný správny orgán nesprávne posúdil, keď vojnový stav stotožnil so stavom brannej pohotovosti, avšak správne mal vychádzať v zmysle definície agresie Spoločenstva národov tak, že vojnový stav v Československu trval od 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957 (ukončenie vojnového stavu s Japonskom). Krajský súd v odôvodnení ďalej poukázal na nezrovnalosti medzi všeobecne záväznými stanoviskami Ministerstva vnútra SR č. 219191-2005/02232 zo dňa 23. 11. 2005 a č. SVS-OVVS2-2012/031834 zo dňa 16. 2. 2012, spočívajúce v rozdielnom závere toho istého orgánu o časovom určení vojnového stavu v Československu. S ohľadom na to krajský súd uzavrel, že „úlohou žalovaného v ďalšom období bude opätovne vo veci rozhodnúť tak, ako naznačil krajský súd v tomto rozsudku.“

Rozsudkom Najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo/15/2014 zo dňa 4. 11. 2014 bol rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 5Scud/1/2012-77 zo dňa 8. 11. 2013 po preskúmaní odvolania žalovaného ako vecne správny potvrdený s tým, že Najvyšší súd SR sa stotožnil s právnym názorom krajského súdu o tom, že „v konaní bolo rozhodujúcou otázkou posúdenie, či k udeleniu štátneho občianstva Spojených štátov amerických u žalobcu došlo v dôsledku jeho naturalizácie na území Spojených štátov v čase, kedy Československo viedlo vojnu“ ako aj s výkladom pojmu „když země vede válku“ krajským súdom. Najvyšší súd dospel k záveru, že „v ďalšom konaní bude povinnosťou správnych orgánov rešpektovať záväzný právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a v intenciách tohto rozsudku v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove o žiadosti žalobcu opätovne rozhodnúť.“

Po vrátení veci OÚ Prešov požiadal Ministerstvo vnútra SR o zmenu výkladu čl. I ods. 3 Dohovoru o naturalizácii, na čo Ministerstvo vnútra SR reagovalo vydaním záväzného stanoviska č. SVS-OSOM2-2015/005352 zo dňa 26. 1. 2015, ktoré obsahovalo jednak záver o tom, že „Československo bolo v stave brannej pohotovosti štátu od 23. septembra 1938 do 31. decembra 1945, teda mimo tohto obdobia nevedlo vojnu, ani nebolo vo vojnovom stave“ a jednak záver o tom, že „československí občania, ktorí nadobudli naturalizáciou štátne občianstvo v USA v období od 17. septembra 1938 do 7. mája 1957, stratili československé štátne občianstvo po zániku okolností vylučujúcich uplatnenie zásad inkorporovaných do článku 1 ods. 1 a 2 Dohovoru, teda dňom 8. mája 1957.“

Následne OÚ Prešov listom č. OU-PO-OVVS1-2015/000600/TI zo dňa 27. 2. 2015 opakovane zamietol žiadosť sťažovateľa o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve SR. V odôvodnení tohto listu OÚ Prešov po odcitovaní len druhého vyššie citovaného záveru všeobecne záväzného stanoviska Ministerstva vnútra SR č. SVS-OSOM2-2015/005352 zo dňa 26. 1. 2015 dospel k zisteniu, že „[REDAKOVANÉ] nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, a to z dôvodu zániku jeho československého štátneho občianstva nadobudnutím štátneho občianstva Spojených štátov naturalizáciou v súlade s čl. 1 ods. 1 a 2 Dohovoru o naturalizácii“ s tým, že podľa názoru OÚ Prešov sťažovateľ „stratil bez akýchkoľvek pochybností československé štátne občianstvo dňa 8. mája 1957.“

Krajský súd v Prešove zrušenie listu OÚ Prešov č. OU-PO-OVVS1-2015/000600/TI zo dňa 27. 2. 2015 v rozsudku č. k. 12Scud/1/2015-98 zo dňa 11. 3. 2016 odôvodnil tým, že OÚ Prešov napriek predchádzajúcim viacerým zrušujúcim súdnym rozhodnutiam, z ktorých vyplynulo, že žalobcovi do dnešného dňa zostalo štátne občianstvo SR zachované, „sa ani v predmetnom liste neriadil právnym názorom vysloveným krajským súdom v poslednom rozhodnutí 5Scud/1/2012, ktorý bol potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu SR 4Sžo/15/2014 zo dňa 4. 11. 2014,“ a opätovne nesprávne rozhodol na základe zmeneného stanoviska Ministerstva vnútra SR zo dňa 26. 1. 2015, ktoré krajský súd považoval za alibistické stanovisko, ktoré vydal ten istý správny orgán, tá istá osoba, ktorá vydávala záväzné stanovisko tak v roku 2005, ako aj v roku 2012, pričom záver uvedeného stanoviska je viac ako nelogický a je v rozpore s aplikáciou, na ktorú poukazovali tak krajský súd, ako aj Najvyšší súd v predchádzajúcich rozhodnutiach, pričom jednoznačne nereaguje na výklad pojmu „kdy země vede válku,“ ale zaoberá sa pojmom mobilizácie, ktorý stav nemá s ukončením vojny nič spoločné.“ Krajský súd zdôraznil, že pri posudzovaní aplikácie čl. 1 ods. 3 dohovoru o naturalizácii bolo potrebné pri interpretácii pojmu „kdy země vede válku“ stav brannej pohotovosti nie je totožný s vojnovým stavom, ktorý v Československu trval 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957, na základe čoho krajský súd dospel k jednoznačnému záveru, že „pokiaľ žalobcovi dňom 2. 10. 1953 podľa naturalizačnej listiny č. No. 7057863 bolo udelené štátne občianstvo Spojených štátov amerických, v tomto čase viedlo Československo vojnu a v dôsledku čl. 1 tretieho ods. 3 Dohovoru neplatil predchádzajúci odsek uvedeného článku, tzn. žalobca československé štátne občianstvo nestratil.“...

Z odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžo/75/2016 zo dňa 25. 1. 2017 vyplýva, že Najvyšší súd SR na základe aplikácie ust. § 19c ods. 1, § 9a ods. 1, 2, 5 a 8 a § 17 zákona o štátnom občianstve v spojení s čl. I Dohovoru o naturalizácii dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné podľa § 250ja ods. 3 veta druhá O. s. p. s § 220 O. s. p. zmeniť a žalobu zamietnuť...

Najvyšší súd dospel k nasledovnému záveru:

„Vzhľadom na uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, nemožno ust. čl. I ods. 3 Dohovoru aplikovať tak, že každý československý občan, ktorý nadobudol občianstvo USA v období od 17. 09. 1938 do 07. 05. 1957 nikdy nestratil štátne občianstvo Československa. Je preto správny názor žalovaného, že zo znenia čl. I ods. 3 Dohovoru jednoznačne vyplýva, že sa jedná o odkladaciu podmienku a v momente, keď krajina vojnu skončí, nastávajú účinky predchádzajúceho odseku (t. j. strata štátnej príslušnosti (občianstva) Československa. Účastnícke štáty Dohovoru jeho uzatvorením sledovali možnosť upravenia statusu bývalých príslušníkov účastníckych štátov, ktoré nadobudli, alebo v budúcnosti mohli nadobudnúť na ich území štátnu príslušnosť. Pritom však základným zámerom Dohovoru bolo zamedziť vzniku dvojitého občianstva účastníckych štátov. Dohovor o naturalizácii vylučoval dôsledky – stratu československého občianstva – len pre celkom mimoriadny prípad, kedy štát pôvodu viedol vojnu. Po zániku tejto okolnosti, t. j. po ukončení vojnového stavu Československa, nastala Dohovorom o naturalizácii predpokladaná strata československého štátneho občianstva navrhovateľa...

Sťažovateľ má za to, že vyššie označeným rozsudkom Najvyššieho súdu SR... došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa § 46 ods. 1, 2 Ústavy SR, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd», tým, že postup najvyššieho súdu je neprípustným porušením zákazu retroaktivity a právnej istoty, čo je nezlučiteľné so zásadami právneho štátu, že jeho právne závery sú arbitrárne, svojvoľné, neudržateľné a nerešpektujúce základné princípy, uplatňujúce sa pri interpretácii medzinárodných zmlúv, odlišujúce sa od zásad výkladu noriem vnútroštátneho práva (pričom argumentuje gramatickým výkladom ustanovení dohovoru a názorom, že základným zámerom dohovoru nebolo zamedziť vzniku dvojitého občianstva).

Sťažovateľ na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy SR, právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo sťažovateľa na štátne občianstvo podľa čl. 5 ods. 2 Ústavy SR rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžo/75/2016 zo dňa 25. 1. 2017, porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžo/75/2016 zo dňa 25. 1. 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 312,34 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu k rukám jeho právnej zástupkyne.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ odôvodňuje porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 5 ods. 2 ústavy tým, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku

- porušil zákaz retroaktivity a právnej istoty, čo je nezlučiteľné so zásadami právneho štátu,

- aplikoval nesprávne hmotnoprávne právne normy pri posudzovaní existencie štátneho občianstva,

- v odôvodnení nesprávne interpretoval rozsah pojmu obsiahnutého v Dohovore o naturalizácii uzatvorený medzi Československom a Spojenými štátmi americkými č. 169/1929 Zb. (ďalej len „Dohovor o naturalizácii“), ktorý sa týka obdobia, „keď štát vedie vojnu“,

- rozhodol arbitrárne, svojvoľne, neudržateľne a nerešpektujúc základné princípy, uplatňujúce sa pri interpretácii medzinárodných zmlúv, odlišujúc sa od zásad výkladu noriem vnútroštátneho práva (pričom argumentuje gramatickým výkladom ustanovení Dohovoru o naturalizácii a názorom, že základným zámerom Dohovoru o naturalizácii nebolo zamedziť vzniku dvojitého občianstva),

a preto považuje aj napadnutý rozsudok najvyššieho súdu za nesprávny a nepresvedčivý, za taký, ktorý porušuje jeho základné právo na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie.

Podľa čl. 5 ods. 2 ústavy nikomu nemožno odňať štátne občianstvo Slovenskej republiky proti jeho vôli.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

V obsahu práv podľa čl. 46 ústavy a čl. 6 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97).

K namietanému porušeniu základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 5 ods. 2 ústavy

K sťažovateľom namietanej arbitrárnosti a neodôvodnenosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd poznamenáva, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

V súvislosti s námietkou sťažovateľa ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadné oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd

vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

V podstatnej časti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžo 75/2016 z 25. januára 2017, ktorým tento súd na základe odvolania žalovaného (okresného úradu) zmenil rozsudok krajského súdu č. k. 12 Scud 1/2015-98 z 11. marca 2016 v spojení s opravným uznesením krajského súdu č. k. 12 Scud 1/2015-163 zo 16. júna 2016 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol, sa uvádza:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací... preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a jednomyselne... dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť a žalobu zamietnuť...»

Podľa § 19c ods. 1 zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve (účinnom do 19. 07. 2015), žiadosti o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky, žiadosti o prepustenie zo štátneho zväzku Slovenskej republiky a žiadosti o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve Slovenskej republiky, o ktorých sa právoplatne nerozhodlo do 31. 09. 2007 sa posudzujú podľa predpisov účinných od 01. 10. 2007 s výnimkou uvedenou v ods. 2...

Preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal odvolacie dôvody žalovaného najmä z toho pohľadu, či boli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť rozsudku.

Z obsahu administratívneho spisu odvolací súd zistil, že rozsudkom Krajského súdu Prešov pod sp. zn. 5 Scud/1/2012 zo dňa 8. novembra 2013, ktorý bol potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo/15/2014 zo dňa 04. 11. 2014 bol zrušený list bývalého Obvodného úradu Prešov sp. zn. ObÚ-PO-OVVS4-2012/00346/TI a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie pre nepreskúmatelnosť s tým, aby sa žalovaný zaoberal výkladom pojmu „kdy země vede válku“, a vysporiadal sa s protichodnými stanoviskami Ministerstva vnútra SR zo dňa 23. 11. 2005 a stanoviskom zo dňa 16. 02. 2012.

Žalovaný v súlade s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky požiadal Ministerstvo vnútra SR o zmenu záväzného výkladu Dohovoru a zároveň požiadal o súhlas na vydanie osvedčenia o štátnom občianstve žalobcovi. Následne Ministerstvo vnútra SR zo dňa 26. 01. 2015 vydalo nové stanovisko záväzné pre celú Slovenskú republiku a pre všetky zastupiteľské úrady Slovenskej republiky a zároveň listom z 12. februára 2015 odmietlo vydať súhlas s vydaním osvedčenia o štátnom občianstve Slovenskej republiky žalobcovi s tým, že v uvedenej veci je potrebné aplikovať stanovisko – výklad k Dohovoru Ministerstva vnútra SR z 26. januára 2015, v ktorom sa Ministerstvo vnútra SR stotožnilo s výkladom pojmu „kdy země vede válku“, na ktorý sa odvoláva rozsudok Krajského súdu

v Prešove sp. zn. 5 Scud/1/2012-77, potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo/15/2014...

V súvislosti s uvedeným odvolací súd poznamenáva, že právnou úpravu vydávania osvedčenia o štátnom občianstve Slovenskej republiky upravuje § 9a zákona o štátnom občianstve. Osvedčenie o štátnom občianstve Slovenskej republiky je verejná listina, ktorou sa preukazuje skutočnosť, že určitá fyzická osoba je štátnym občanom Slovenskej republiky. Správny orgán konajúci o vydaní tohto osvedčenia (okresný úrad v sídle kraja) na základe posúdenia relevantných právnych predpisov a vydaných listín osvedčí, že konkrétna osoba je štátnym občanom Slovenskej republiky, ak to preukazujú uvedené dokumenty. Z § 9a ods. 5 vyplýva, že ak sa žiadateľ nenachádza v Ústrednej evidencii nadobudnutia a straty štátneho občianstva Slovenskej republiky alebo ak sú pochybnosti o jeho štátnom občianstve, obvodný úrad v sídle kraja požiada ministerstvo o súhlas s vydaním osvedčenia o štátnom občianstve Slovenskej republiky...

Vzhľadom na uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, nemožno ust. čl. I ods. 3 Dohovoru aplikovať tak, že každý československý občan, ktorý nadobudol občianstvo USA v období od 17. 09. 1938 do 07. 05. 1957 nikdy nestratil štátne občianstvo Československa. Je preto správny názor žalovaného, že zo znenia čl. I ods. 3 Dohovoru vyplýva, že sa jedná o odkladaciu podmienku a v momente, kedy krajina vojnu skončí, nastávajú účinky predchádzajúceho odseku t. j. strata štátnej príslušnosti (občianstva) Československa. Účastnícke štáty Dohovoru jeho uzatvorením sledovali možnosť upravenia statusu bývalých príslušníkov účastníckych štátov, ktorí nadobudli, alebo v budúcnosti mohli nadobudnúť na ich území štátnu príslušnosť. Pritom však základným zámerom Dohovoru bolo zamedziť vzniku dvojitého občianstva účastníckych štátov. Dohovor o naturalizácii vylučoval dôsledky – stratu československého občianstva – len pre celkom mimoriadny prípad, kedy štát pôvodu viedol vojnu. Po zániku tejto okolnosti, t. j. po ukončení vojnového stavu Československa, nastala Dohovorom o naturalizácii predpokladaná strata československého štátneho občianstva navrhovateľa.

Navyše právny záver, ktorý krajský súd v tejto veci zaujal je diskriminačný, pretože vytvára nerovnosť medzi tými občanmi Československa, ktorí stratili svoje občianstvo naturalizáciou v USA kedykoľvek mimo obdobia „kdy jejich země vede válku“ a tými, ktorí nadobudli občianstvo v tomto období.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že krajský súd sa s právnou argumentáciou žalovaného, ktorý poukazoval na ustálenú judikatúru súdov, neoboznámil. Odvolací súd považuje interpretáciu príslušných ustanovení Dohovoru žalovaným aj s poukazom na citované rozhodnutia za správny. Zároveň súd poukazuje na to, že v Náleze Ústavného súdu Českej republiky č. II ÚS 307/1997 zo dňa 18. 05. 1999, na ktorý krajský súd poukázal, sa Ústavný súd Českej republiky venuje výkladu pojmu „když země vede válku“ v zmysle definície agresie Spoločenstva národov, ktorá bola prevzatá do Londýnskej dohody o agresii uzatvorenej dňa 04. 07. 1933 s Československom, teda tak, ako ho vykladal v rozhodnutí aj žalovaný. K čl. I ods. 3 Dohovoru len uviedol: „z citované úmluvy plyne, že československý občan nepozbýval své dosavadní občanství, pokud byl v USA naturalizován v době, kdy jeho země vede válku“. Viac sa výkladu Dohovoru nevenoval, pričom tento nálež Ústavného súdu Českej republiky je z roku 1999 a je ojedinelý, vzhľadom na vyššie citované rozhodnutia súdov.

Ďalej odvolací súd poznamenáva, že nálež Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 346/09-50 zo dňa 27. 04. 2010, na ktorý krajský súd taktiež v napadnutom rozhodnutí poukázal, nemožno posudzovať ako obdobný prípad len z dôvodu, že „osoba, ktorá nestratila štátne občianstvo SR sa domáhala prostredníctvom súdov jeho potvrdenia, tak ako tomu bolo v prípade týkajúceho sa, žalobcu...“ s poukazom na to, že predmetný nálež sa nezaoberá výkladom Dohovoru ani interpretáciou pojmu „kdy země vede válku.“

Na základe uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že výklad Dohovoru žalovaným v napadnutom rozhodnutí je správny, žalovaný postupoval v súlade s názorom súdu vyššieho stupňa, pojem „kdy země vede válku“ správne interpretoval v zmysle definície agresie Spoločenstva národov, a preto odvolací súd v zmysle § 250ja ods. 3 veta druhá O. s. p. a § 220 O. s. p. napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave zmenil tak, že žalobu zamietol...

S poukazom na ustanovenie § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok postupoval odvolací súd v konaní podľa predpisov účinných do 30. 06. 2016 (zákona č. 99/1963 b. Občiansky súdny poriadok).»

Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí

prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 250/09).

Krajský súd rozsudkom č. k. 12 Scud 1/2015-98 z 11. marca 2016 zrušil „list“ Okresného úradu Prešov, odboru všeobecnej vnútornej správy č. OU-PO-OVVF1-2015/000600/TI z 27. februára 2015 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V tejto súvislosti ústavný súd pre úplnosť uvádza a pripomína stanovisko sťažovateľa v sťažnosti, že *„jeho žiadosť o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve bola od r. 2004 celkovo zamietnutá päťkrát a to vždy z iných... dôvodov“*, v dôsledku meniacich sa záväzných stanovísk Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v rokoch 2005, 2012 a 2015. So zreteľom na námietky sťažovateľa v sťažnosti a na uvedenú požiadavku komplexného posudzovania ústavný súd poukazuje na podstatnú časť odôvodnenia označeného rozsudku krajského súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Krajský súd preskúmal napadnutý list vydaný žalovaným zo dňa 27. 02. 2015, ako aj postup žalovaného, ktorý predchádzal jeho vydaniu v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe a dospel k záveru, že preskúmaný list žalovaného vychádzal z nesprávneho právneho názoru, preto podľa § 250j ods. 2 písm. a) O. s. p. preskúmaný list žalovaného... zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie...

Pokiaľ žalovaný na takúto interpretáciu pojmu „kdy země vede válku“ neprihliadal v predchádzajúcich rozhodnutiach musel súd v predmetnom konaní uvedenú aplikáciu skúmať a s poukazom na obsah vydaného listu z 27. 02. 2015 konštatoval, že uvedenú aplikáciu tohto pojmu si žalovaný vyložil nesprávne práve s dôrazom na Dohovor medzi Československom a Spojenými štátmi pod č. 169/1929 z 16. 07.1928. Tento jasne a nezameniteľne v čl. I. tretí ods. stanovuje, že predchádzajúce ustanovenia tohto článku nebudú platiť pre príslušníka jednej z oboch zemí, ktorý dosiahne naturalizáciu v druhej zemi v dobe, kedy jeho zem viedla vojnu, tzn., že pokiaľ žalobcovi dňom 02. 10. 1953 podľa naturalizačnej listiny č. No. 7057863 bolo udelené štátne občianstvo Spojených štátov

amerických, v tomto čase viedlo Československo vojnu a v dôsledku čl. I. tretieho ods. Dohovoru neplatil predchádzajúci odsek uvedeného článku, tzn. Žalobca československé štátne občianstvo nestratil.

... žalovaný bol pri vydaní rozhodnutia viazaný v celom rozsahu právnym názorom vysloveným Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 5Scud/1/2012 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu SR 4Sžo/15/2014 zo dňa 04. 11. 2014, avšak hlavne v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve SR, ktorý v príslušnom ustanovení § 17 uvádza, že v prípade, že medzinárodná zmluva, ktorou je SR viazaná upravuje niektoré otázky vo veci štátneho občianstva odlišne od tohto zákona, platí úprava v medzinárodnej zmluve, ktorá je v tomto prípade Dohovor o naturalizácii medzi Československom a Spojenými štátmi vydaný ako zákon č. 169/1929 Zb. zo 16. 07. 1928.»

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci ústavný súd zastáva názor, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ktorým tento súd zmenil rozsudok krajského súdu a zamietol žalobu sťažovateľa, nie je arbitrárny a nepresvedčivý, keďže právne závery v ňom uvedené nie sú v zjavnom vzájomnom rozpore či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Najvyšší súd ako súd odvolací podal výklad relevantných ustanovení čl. I až III Dohovoru o naturalizácii týkajúcich sa ako *lex specialis* úpravy otázok naturalizácie a straty občianstva, pričom sa oprel o ich teleologický výklad, teda o výklad vychádzajúci zo zmyslu a účelu Dohovoru o naturalizácii. V uvedenom kontexte vyhodnotil aj štandardnú judikatúru v tejto oblasti (podľa názoru ústavného súdu možno k nej pripojiť napr. aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 23 Cdo 628/2000) a uviedol dôvody, prečo nepovažuje nález ústavného súdu vo veci č. k. III. ÚS 346/09-50 z 27. apríla 2010 za skutkovo a argumentačne obdobný prípad (strata československého štátneho občianstva podľa Ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Zb.). Ústavný súd v tejto súvislosti považuje vyslovený právny názor, na základe ktorého „vojnový stav“, resp. obdobie, „keď štát vedie vojnu“, podľa čl. I ods. 3 Dohovoru o naturalizácii (klauzula o dočasnej neplatnosti ustanovení zmluvy počas doby, v ktorej jeden zo zmluvných štátov sa nachádza vo vojnovom stave) iba odkladá účinok straty československého občianstva a neruší samotné dôvody na jeho stratu, za vecne správny.

Najvyšší súd v namietanom rozsudku upozornil na skutočnosť, že pri vydávaní osvedčenia o štátnom občianstve (pôvodná žiadosť sťažovateľa smerovala k vydaniu takéhoto osvedčenia) sa len deklaruje zistený skutkový stav (podľa predložených dokladov a štátoobčianskej evidencie); o udelení či neudelení štátneho občianstva rozhoduje na základe žiadosti Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. V rámci svojho právneho názoru najvyšší súd v napadnutom rozsudku podrobne objasnil postup príslušného obvodného úradu pri vydávaní osvedčenia o štátnom občianstve Slovenskej republiky v zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov účinného do 19. júla 2015 (§ 19c v spojení s § 9a ods. 1, 2, 5, 8 a s § 17 o úprave otázok štátneho občianstva v medzinárodnej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná), čím dostatočne presvedčivo reagoval aj na argumentáciu sťažovateľa poukazom na čl. 5 ods. 2 ústavy, k porušeniu ktorého zjavne nemohlo dôjsť.

Námietka sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy je zjavne neopodstatnená, pretože z doterajšieho priebehu relevantných konaní vo veci vyplýva, že mal možnosť obrátiť sa na príslušný súd s návrhom na preskúmanie zákonnosti označeného namietaného rozhodnutia orgánu verejnej správy (okresného úradu) a túto možnosť aj využil.

Ústavný súd za týchto okolností nemá ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby prehodnocoval závery najvyššieho súdu. Ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa vyrovnal so všetkými okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Do odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol postup, akým dospel k tomuto rozhodnutiu, pričom dopĺňujúco a v prehľadnom slede zásadne objasnil všetky otázky právnej kvalifikácie sporných otázok medzi účastníkmi konania a zdôraznil dôvody nestotožnenia sa s námietkami sťažovateľa uplatnenými aj v rámci predchádzajúcich konaní pred krajským súdom i okresným úradom.

Ústavný súd s odkazom na svoju stabilnú judikatúru napokon uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej

úpravy, nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Za porušenie základného práva pritom nemožno považovať neúspech v konaní. Inak povedané, obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania, preto nie je možné považovať nevyhovenie návrhu v konaní pred všeobecným súdom za porušenie tohto práva (I. ÚS 3/97).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2018